

До протоколу № 198
від 11 лютого 2026 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про Звіт Рахункової палати про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок

Відповідно до статей 14, 31 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» щодо контрольної функції комітетів, аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, взаємодії комітетів з Рахунковою палатою та частини другої статті 37 Закону України «Про Рахункову палату» щодо розгляду рішення Рахункової палати за результатами здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) у комітетах Верховної Ради України, до предметів відання яких належать відповідні питання, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) розглянув на своєму засіданні 11 лютого 2026 року Звіт Рахункової палати про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок та зазначає таке.

До Комітету надійшло рішення Рахункової палати від 23 грудня 2025 року № 32-2 щодо розгляду на засіданні Комітету Звіту про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок (далі – Звіт Рахункової палати).

Правовою основою формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки є Конституція України, закони України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України».

Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку

пріоритетних напрямів наукових досліджень», який реалізує заходи з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, є Національна академія наук України (далі – НАН України).

За підсумками розгляду Рахункова палата встановила, що протягом 2023–2024 років та I півріччя 2025 року НАН України загалом забезпечила реалізацію заходів із підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок за рахунок коштів Державного бюджету України за КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» в обсязі 1 673,0 млн грн з дотриманням норм та правил, визначених чинним законодавства, які спрямовувалися за трьома напрямками:

1) підтримка пріоритетних для держави досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок (1 330,0 млн грн);

2) придбання новітнього та модернізація існуючого наукового обладнання (231,0 млн грн);

3) проведення молодими вченими досліджень і розробок шляхом створення на конкурсній основі дослідницьких лабораторій (груп) молодих вчених (112,0 млн грн).

У Звіті Рахункової палати зазначено, що досягнення мети бюджетної програми НАН України в основному забезпечено, зокрема: протягом 2023–2024 років і I півріччя 2025 року виконувалось:

408 наукових досліджень та науково-технічних розробок, з яких понад 70% (289) – прикладні дослідження;

113 наукових проєктів за грантами, наданими дослідницьким лабораторіям (групам) молодих вчених;

придбано 154 одиниці новітнього наукового обладнання та комплектуючих для модернізації наявного.

Водночас Рахункова палата акцентує увагу, що ці заходи здійснювались в умовах неформованості цілісної системи державного управління та регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Зазначене зумовлено комплексом факторів, зокрема недосконалістю нормативно-правового забезпечення, недостатньою координацією між державою, замовником та виконавцями наукових досліджень, а також невизначеністю механізмів практичного застосування і використання результатів наукової діяльності.

Загалом Рахункова палата у своєму рішенні дійшла таких висновків.

1. НАН України загалом забезпечила формування тематики наукових досліджень та науково-технічних розробок з дотриманням встановлених норм і правил, водночас мали місце окремі невідповідності (недоліки), щодо строків затвердження тематичних напрямів досліджень і розробок, тематики прикладних досліджень.

Окремі організаційно-розпорядчі документи НАН України не приведені у відповідність із внесеними нормативно-правовими змінами. Несвоєчасне продовження Кабінетом Міністрів України строку дії переліку пріоритетних тематичних напрямів досліджень і розробок вплинуло, відповідно, на інші процеси, зокрема на здійснення заходів НАН України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів досліджень і розробок, у тому числі формування тематики, проведення конкурсних відборів.

2. Частково не відповідають встановленим нормам окремі етапи процесу конкурсного відбору наукових досліджень і науково-технічних розробок:

Положення про порядок конкурсного відбору та виконання установами НАН України робіт за Цільовою науково-технічною програмою оборонних досліджень НАН України на 2025–2029 роки, затверджене постановою Президії НАН України від 30.10.2024 № 418/4, в установленому порядку не погоджене;

експертиза заявок проводилася без укладання договорів / доручень;

виконавцями наукових робіт визначені не наукові установи, а безпосередньо наукові підрозділи наукових установ;

переліки досліджень і розробок, що виконуватимуться установами НАН України у відповідному бюджетному році, затверджувалися без прийняття окремого рішення за результатами конкурсу;

окремі наукові роботи (10 НДР) проводилися без процедури конкурсного відбору за оборонною тематикою;

до виконання договорів залучалися треті особи на умовах субпідряду без погодження з НАН України.

3. Процес реєстрації та обліку розпочатих, виконуваних і завершених наукових досліджень і науково-технічних розробок в Автоматизованому інформаційному фонді науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і захищених дисертацій здійснювався з недотриманням встановлених норм і правил у частині строків реєстрації наукових робіт та окремої реєстрації робіт, що є складовими комплексної роботи. Зазначене призвело до відхилень між фактичними показниками затрат та аналогічними даними, відображеними у звітах про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» за 2023 і 2024 роки.

4. Через невизначеність НАН України процесу здійснення контролю під час виконання наукових робіт, мали місце технічні помилки при реєстрації та обліку наукових робіт (недотримання строків реєстрації, неточність інформації про обсяги фінансування в реєстраційних картках, неподання облікових карток) та складанні планових калькуляцій кошторисної вартості наукових робіт.

5. У НАН України не встановлені єдині критерії для здійснення моніторингу й обліку використання патентів. НАН України не актуалізувала порядок використання об'єктів права інтелектуальної власності, що

створюються в її установах. Не визначені критерії та єдині підходи до обліку отриманих установами НАН України об'єктів права інтелектуальної власності. Як наслідок, вільний доступ до розробок, створених за рахунок коштів держбюджету, створює ризик використання об'єктів права інтелектуальної власності без відома НАН України.

За результатами здійсненого аудиту Рахункова палата надала НАН України такі рекомендації:

1) привести у відповідність з вимогами чинного законодавства Порядок формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в НАН України, затверджений постановою Президії НАН України від 19.12.2018 № 339, у частині формування тематики наукових досліджень (термін виконання – до 01.03.2026);

2) забезпечити погодження з Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і технологій Положення про порядок конкурсного відбору та виконання установами НАН України робіт за Цільовою науково-технічною програмою оборонних досліджень НАН України на 2025–2029 роки, затвердженого постановою Президії НАН України від 30.10.2024 № 418/4 (термін виконання – до 01.03.2026);

3) забезпечити ухвалення організатором конкурсу рішення про затвердження результатів конкурсу (термін виконання – після визначення конкурсною комісією переможців конкурсу);

4) вжити заходів щодо укладання договорів / доручень про проведення первинної наукової і науково-технічної експертизи заявок, поданих до конкурсів (термін виконання – до 01.07.2026);

5) розробити і затвердити порядок здійснення контролю за виконанням робіт за пріоритетними тематичними напрямками досліджень і розробок та їх реєстрацією й обліком в Автоматизованому інформаційному фонді та Розподіленій інформаційній технології підтримки науково-організаційної діяльності НАН України, у тому числі комплексних робіт, які виконуються кількома виконавцями (термін виконання – до 01.04.2026);

6) забезпечити узгодження переліку наукових приладів і обладнання, що потребують придбання або модернізації за рахунок коштів державного бюджету за бюджетною програмою за КПКВК 6541230, з переліком наукових робіт за пріоритетними напрямками, що виконуються за рахунок коштів цієї бюджетної програми та потребують цього обладнання (термін виконання – до 01.06.2026);

7) вжити заходів щодо приведення строків проведення та формування результатів конкурсних відборів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок та складання переліків обладнання, що придбаватиметься (або модернізуватиметься) у плановому році, зі строками

формування бюджетних запитів для забезпечення обґрунтованості потреби у бюджетних коштах на такі цілі (термін виконання – до 01.06.2026);

8) опрацювати питання щодо нормативно-правового врегулювання порядку прийняття управлінських рішень про використання результатів наукових досліджень за пріоритетними напрямками, які фінансуються за бюджетною програмою за КПКВК 6541230, та внести відповідні пропозиції Кабінетові Міністрів України (термін виконання – до 01.07.2026);

9) опрацювати питання щодо нормативно-правового врегулювання порядку планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та б дослідно-конструкторських робіт та внести відповідні пропозиції Кабінетові Міністрів України (термін виконання – до 01.07.2026);

10) актуалізувати порядок використання об'єктів права інтелектуальної власності, що створюються в установах НАН України (термін виконання – до 01.04.2026).

Комітет зазначає, що *чинні пріоритетні напрями розвитку науки і техніки діятимуть на період до припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, та до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану.*

Водночас Комітет звертає увагу, що Верховною Радою України в першому читанні прийнято проект Закону «Про пріоритетні напрями наукової, технічної та інноваційної діяльності» (реєстр. № 13629), в якому запроваджується *цілісна система формування, визначення та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, а також змінено процедуру їх визначення і фінансування наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних розробок) за пріоритетними напрямками.*

НАН України листом від 03 лютого 2026 р. № 9з/228-3 висловила свою позицію щодо результатів аудиту, вказавши, що в основному погоджується з висновками Звіту Рахункової палати та бере до виконання рекомендації, що викладені у ньому.

НАН України зазначає, що постановою Президії НАН України від 14.01.2026 № 10 за формою, встановленою Рахунковою палатою, затверджено План заходів реагування Національної академії наук України на рішення Рахункової палати від 23.12.2025 № 32-2. На виконання пункту 2 зазначеного Плану здійснено погодження з Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій Положення про порядок конкурсного відбору та виконання установами НАН України робіт за Цільовою науково-технічною програмою оборонних досліджень НАН України на 2025-2029 роки.

Рахункова палата листом від 04 лютого 2026 р. № 05-264 зазначила, що НАН України під час аудиту частково вжила заходів щодо усунення встановлених аудитом невідповідностей, зокрема:

постановою Президії НАН України від 03.12.2025 № 431 «Про Основні напрями наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України» затверджені основні тематичні напрями, що включають тематику як фундаментальних, так і прикладних досліджень (відповідно до вимог пункту 5 Порядку формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 року № 13 (зі змінами);

постановою Президії НАН України від 03.12.2025 № 432 «Про внесення змін до Порядку конкурсного відбору наукових і науково-технічних робіт для фінансування за бюджетною програмою КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» унормовані положення щодо учасників конкурсу – установ НАН України (відповідно до вимог підпункту 1 пункту 2 Порядку проведення конкурсного відбору наукових, науково-технічних робіт, що плануються до виконання за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2018 року № 739 (зі змінами).

Заслухавши та обговоривши інформацію члена Рахункової палати Пушко-Цибуляк Є.М., віцепрезидента Національної академії наук України Рафальського О.О., заступника Міністра освіти і науки України Курбатова Д.І., Голови Комітету Бабака С.В., голови підкомітету з питань науки та інновацій Комітету Коллоха В.В., голови підкомітету з питань освіти впродовж життя та позашкільної освіти і адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу Грищука Р.П., секретаря Комітету Піпи Н.Р., **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Інформацію щодо Звіту Рахункової палати про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок відповідно до рішення Рахункової палати від 23.12.2025 № 32-2 та позицію Національної академії наук України щодо зазначеного звіту взяти до відома.

2. Рекомендувати Національній академії наук України:

2.1. Вжити відповідні заходи з метою виконання рекомендацій, зазначених у Звіті Рахункової палати про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, у визначені строки.

2.2. Надати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та Рахунковій палаті детальну інформацію про виконання зазначених рекомендацій.

3. У липні 2026 року повторно розглянути на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій контрольне питання щодо результатів виконання Національною академією наук України рекомендацій, зазначених у Звіті Рахункової палати про результати аудиту відповідності заходів Національної академії наук України з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок.

4. Контроль за виконанням Рішення покласти на голову підкомітету з питань науки та інновацій Комітету Колюха В.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК